

YAPAY ZEKANIN MUHASEBE MESLEĞİNDE KULLANIMINA İLİŞKİN DESTEKLEYİCİ VE DIŞLAYICI YAKLAŞIM: AYDIN İLİ MALİ MÜŞAVİRLERİNİN KAYGILARI PERSPEKTİFİNDEN BİR İNCELEME

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi : 11.02.2025
Kabul Tarihi : 30.04.2025
Türü : Araştırma Makalesi
DOI Numarası : 10.55322/mbbakis.1637723

Dr. Öğr. Gör. Hatice GÖKBULUT KAZAN*

Bibliyografik Bilgiler

Gökbulut Kazan, H. (2025). “Yapay Zekanın Muhasebe Mesleğinde Kullanımına İlişkin Destekleyici ve Dışlayıcı Yaklaşım: Aydın İli Mali Müşavirlerinin Kaygıları Perspektifinden Bir İnceleme” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2025, Sayı : 75, Sayfa : 193-220) <https://doi.org/10.55322/mbbakis.1637723>

ÖZ

Hayatın tüm alanlarına sirayet etmekte olan yapay zekâ, muhasebe mesleğini de etkilemeye başlamıştır. Muhasebe profesyonelleri yapay zekâ ve onunla birlikte gelişen yeniliklerden mutlaka etkilenecektir. Bu etkiler kolaylaştırıcı olabileceği gibi kendi içerisinde çeşitli riskler ve boşluklar da barındırmaktadır. Bu haliyle yapay zekâ, muhasebe mesleği açısından birtakım kaygıları da beraberinde getirmektedir. Bu çalışma, mali müşavirlerin muhasebede yapay zekâ kullanımına yönelik destekleyici ve dışlayıcı yaklaşımlarını inceleyerek, yapay zekâyâ ilişkin tutumları şekillendiren kaygıları ve bakış açılarını aydınlatmayı amaçlamıştır. Buradan hareketle bir nicel araştırma sürecine dayalı olarak Aydın ilinde görev yapan mali müşavirlerden uygun örnekleme yoluyla 234 katılımcıdan online anket yoluyla elde edilen birincil veriler SPSS istatistik yazılımında analiz edilmiştir. Erişilen bulgular meslek mensuplarının yapay zekâyâ ilişkin kaygılarının olduğunu, bu kaygıların yapay zekâyı destekleyici yaklaşımları azaltıcı, dışlayıcı yaklaşımları ise artırıcı bir etkisi olduğu görülmüştür. Yapay zekâ

* Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli Meslek Yüksekokulu. hatice.kazan@adu.edu.tr, Araştırma Makalesi, ORCID: 0000-0001-5397-2784

kaygısı arttıkça, bireylerin destekleyici yaklaşım düzeylerinin azaldığı anlaşılmıştır. Yapay zekâ farkındalığı yüksek olan mali müşavirlerde ise dışlayıcı etki daha az olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mali müşavirler, muhasebe mesleği, yapay zekâ

JEL Sınıflandırması: M40, M41, M49.

SUPPORTIVE AND EXCLUSIONARY APPROACHES TO THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE ACCOUNTING PROFESSION: AN ANALYSIS OF FINANCIAL ADVISORS IN AYDIN PROVINCE FROM THE PERSPECTIVE OF ANXIETY

ABSTRACT

Artificial intelligence (AI) has permeated various domains of life, including the accounting profession. Accounting professionals are inevitably influenced by AI and the innovations it brings. While these effects can be facilitative, they also introduce various risks and gaps. Consequently, AI raises several concerns for the accounting profession. This study aims to elucidate the concerns and perspectives that shape attitudes toward AI by examining the supportive and exclusionary approaches of financial advisors regarding the use of AI in accounting. To accomplish this, primary data was collected through an online survey administered to 234 participants using a convenience sampling method among financial advisors in Aydın Province. A quantitative research methodology was employed, and the data were analyzed using SPSS statistical software. The findings indicate that members of the profession harbor concerns regarding AI, which negatively influence supportive approaches while positively impacting exclusionary attitudes. Specifically, as concerns about AI increase, the supportive attitude levels of individuals tend to diminish. Furthermore, the exclusionary effect is found to be less pronounced among financial advisors with a high level of awareness regarding AI.

Keywords: Financial advisors, accounting profession, artificial intelligence

Jel Classification: M40, M41, M49.

1. GİRİŞ

Yapay zekâ bugün cep telefonlarımızdaki sanal asistanlardan akıllı hoparlörlere, sürücüsüz arabalara, müzik ve film platformlarındaki doğru öneri algoritmalarına, spontane çeviriye kadar giderek günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Yapay zekâ teknolojileri, artık geçmişte otomatikleştirilmesi zor olduğu söylenen, yani bilişsel yetenekler gerektiren görevleri (McKinsey, 2017) ve tahmine dayalı analitik araçların kullanıma sunulmasıyla, yarı otonom robotlar ve akıllı algoritmalar sayesinde uzun süredir insanlar tarafından gerçekleştirilen görevleri yerine getirebilmektedir (Smith, 2016). Bu özellikleri ile yapay zekâ bugün tıp endüstrisinde, finansta, ekonomide, yönetimde, hava durumu tahminlerinde, oyun endüstrisinde ve diğer alanlarda yaygın olarak kullanılmaktadır (Taghizadeh vd., 2013). Gerçek şu ki neredeyse tüm meslekler belli bir dereceye kadar yapay zekâ ve otomasyon nedeniyle bir dönüşüm yaşayacaktır (Frank vd., 2019; Ologe, 2020: 1).

Günümüzde ekonomik birimlerin bu değişime ayak uydurmanın kaçınılmazlığı ve işletmelerinin dijital dönüşüm zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaları nedeniyle, iş yaşamının her alanında, farklı sektörlerde dijital teknolojilerin kullanımı her geçen gün artmaktadır (IMF, 2021). Sonuç olarak, ekonomik birimler daha önce işlerini manuel olarak yaparken, artık modern teknoloji araçlarına dayalı olarak işlerini yapmaya çalışmaktadır (OECD, 2022). İş zekâsının gelişimi ve büyük ölçekli bilgisayar kullanımı, teknolojik gelişmelerin hızı yaygınlaştıkça çoğu işletmenin bu gelişmelere oldukça anlamlı tepki vermesine yol açmıştır (IMF, 2018; UNCTAD, 2021). Yakın gelecekte, özellikle benzer özelliklere sahip akıllı sistemlerin ileri yöntemlerini ve tasarımını arayan modern bilgisayar bilimlerinden biri olan yapay zekâ uygulamalarının kullanımı konusunda bu gelişmelere tepkinin önemli ölçüde şekillenmesi beklenmektedir (OECD, 2021; Qin vd., 2023).

Ekonomik birimlerin dijital teknolojileri kullanarak daha doğru ve hızlı bilgiye ihtiyaç duyması, muhasebe araçlarının bu gelişme ve değişimlere uygun ve yeterli şekilde geliştirilmesini ve benimsenmesini gerektirmektedir (OECD, 2022; Oloyede vd., 2023). Ancak bu etkinin derecesi, meslek içerisinde bulunan bireylerin dijital dönüşüme verdikleri tepkinin boyutuna bağlıdır (Djevojić vd., 2021). Muhasebe mesleği, özellikle bu teknolojinin muhasebecilerin ve denetçilerin çalışmalarını birçok açıdan etkilemesi nedeniyle, modern teknik ortamla ve dijital denetimin ortaya çıkışıyla başa çıkabilmesini sağlayacak araçların sağlanması gerekliliği gibi büyük bir zorlukla karşı karşıyadır (Kroon vd., 2021; Quinto, 2022; El-Mousawi vd., 2023: 2).

Bugüne kadar geleneksel olarak muhasebe kararları insanlar tarafından alınmıştır, ancak bugün yapay zekânın bu süreçleri üstlenmesi veya desteklemesine yönelik süreç söz konusudur (Özevin, 2023: 538). Muhasebe alanında yapay zekâ, tekrarlayan veya mekanik görevlerden daha fazlasını yapabilmektedir ve karar verme, mevzuata uygunluğu izleme gibi daha fazla görevi üstlenmeye başlayabilmektedir (Jariwala, 2015). İster kurumsal finans departmanlarında çalışan ister muhasebe pratiğine sahip olsun, tüm muhasebe profesyonelleri yapay zekânın ve diğer gelişen teknolojilerin etkisini hissedecektir. Bu nedenle, bu muhasebe profesyonellerinin bu teknolojileri benimseyip benimsemediklerini veya bunun yaratabileceği etkiden tedirgin olup olmadıklarını öğrenmek faydalı olacaktır (Ologe, 2020: 2). Yapay zekânın muhasebede kullanımı, sağlayacağı büyük kolaylıklar ve faydalarla birlikte, neden olabileceği sorunlar ve riskler de dikkate alınarak sistemli bir şekilde ele alınması gerekmektedir (Sarıçiçek, 2019: 1098). Mevcut durumdan yeni bir duruma geçiş genellikle zorlu bir süreci içermektedir ve sürece ilişkin kaygıların en aza indirilmesi önemlidir (Akkaya vd., 2021: 1127).

Bu çalışma, mali müşavirlerin muhasebede yapay zekâ kullanımına yönelik destekleyici ve dışlayıcı yaklaşımlarını inceleyerek, yapay zekâyâ ilişkin mesleki tutumları şekillendiren temel kaygıları ve bakış açılarını aydınlatmayı amaçlamaktadır. Çalışma, mali müşavirlerin muhasebede yapay zekâyâ nasıl yaklaştıklarına dair ampirik kanıtlar sağlayarak literatüre ve saha uygulamasına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Yapay zekâyâ ilişkin destekleyici yaklaşımların belirlenmesi, yapay zekânın uygulanmasına yönelik en iyi uygulamaları vurgulayabilecek, dışlayıcı yaklaşımları anlamak ise yapay zekâ teknolojilerinin daha fazla kabul edilmesini teşvik etmek için ele alınması gereken belirli endişeleri ve engelleri ortaya çıkarabilecektir (Vasarhelyi vd., 2015). Bu içgörüler, yapay zekânın muhasebede etkili bir şekilde kullanılmasını sağlamak için eğitim programlarının, politika çerçevelerinin ve etik kuralların geliştirilmesine rehberlik edebilecektir.

Teorik bir perspektiften bakıldığında çalışma, yapay zekâ ve muhasebenin kesişimini mali müşavirlerin kaygıları merceğinden inceleyerek literatüre katkı sağlama potansiyeli taşımaktadır. Yapay zekânın muhasebedeki teknik yeteneklerine ve potansiyel uygulamalarına odaklanan çalışmaların (Davenport ve Ronanki, 2018; Gacar, 2018; Sarıçiçek, 2019; Yücel ve Adiloğlu, 2019; Ng ve Alarcon, 2020; Das, 2021; Hasan, 2022; Khaled AlKoheji ve Al-Sartawi, 2022; Özevin, 2023) ve muhasebe meslek mensuplarının yaklaşımlarını ele alan çalışmaların (Ologe, 2020; Banța vd., 2022; Vărzaru, 2022; El-Mousawi vd., 2023) mevcudiyetinden söz edebilmekle beraber, bu alanda yapay zekânın benimsenmesini etkileyen insan faktörlerini inceleyen çalışmaların uluslararası ancak bilhassa ulusal literatürdeki sınırlılığı dikkat çekicidir. Çalışma ile literatürde yer alan bu boşluğu ele alarak, yapay zekâya yönelik destekleyici ve dışlayıcı tutumların kapsamlı bir analizini sunarak, muhasebede yapay zekâ entegrasyonunun daha bütünsel bir anlayışına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Tüm bu bilgiler ve araştırmanın amaçlarından hareketle bir nicel araştırma sürecine dayalı olarak Aydın ilinde görev yapan 234 mali müşavire uygun örnekleme yoluyla erişilmiştir. Online anket yoluyla edilen birincil veriler SPSS istatistik yazılımında analiz edilmiş ve birtakım önemli bulgulara erişilmiştir. Erişilen bu bulgular çerçevesinde mesleki uygulamaya ve literatüre katkı sağlama potansiyeli taşıyan birtakım değerlendirmeler ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

2. YAPAY ZEKÂ VE MUHASEBE

2.1. Yapay Zekâ Kavramı

Yirminci yüzyılın ortalarında bilim insanları akıllı cihazların yapımında yeni bir yaklaşım keşfetmeye başlamıştır. Sinirbilimdeki keşiflere ve bilgisayarın icadı yoluyla sibernetiğin gelişimine dayanarak, insanın hesaplamalı düşünme süreciyle eşleşebilecek cihazlar geliştirmişlerdir (Pew Research Center, 2018). Yapay zekâ bu gelişmelerden biridir.

“Yapay zekâ” terimi ilk kez 1956 yılında Dartmouth College’da yapay sinir ağlarıyla (İnsan beyninin bilgi işleme tekniğinden esinlenerek geliştirilmiş bilgi işlem teknolojisi) ilgilenen araştırmacıları bir araya getiren iki aylık bir çalıştay düzenleyen John McCarthy tarafından kullanılmıştır. Bilgisayarların insan zekâsını taklit etmesine olanak tanıyan bir tekniği tanımlamak için kullanılmıştır (El-Mousawi vd., 2023: 1). O zamandan bu yana yapay zekâ çalışmaları, 65 yılı aşkın süredir bilim insanları ve mühendislerin sürekli çabası olmuştur. Fizyoloji, bilgisayar bilimi, felsefe, matematik, istatistik ve dil bilimini insan özelliklerini simüle etme amacıyla birleştiren yapay zekânın (Taghizadeh vd., 2013) arka planındaki temel iddia, insan yapımı makinelerin sadece emek yoğun işlerden daha fazlasını yapabileceği; insan benzeri zekâ geliştirebileceğidir (Jiang vd., 2022: 4).

Modern teknoloji sektörünün temel bir bileşeni ve bilgisayar biliminin hayati bir alanı olarak kabul edilen yapay zekâ, bilgisayarların, bilgisayar kontrollü robotların veya yazılımların insan zihnine benzer şekilde akıllıca düşünmesini sağlayan bir yöntemdir. Dijital cihazların ve bilgisayarların, düşünme ve deneyim yoluyla bilgi edinme gibi akıllı varlıklar (insanlar) tarafından gerçekleştirilenleri taklit eden işlemleri gerçekleştirme kapasitesini ifade etmektedir. Çeşitli koşullara yanıt vermek üzere ve insanların yaptığı şekilde hareket etmesi için geliştirilen yapay zekânın yetenekleri arasında bilgi edinme, yargılama, orijinal düşünce ve bağlantıları tanıma, analiz etme, akıl yürütme ve fikir geliştirme gibi yetenekler bulunmaktadır. Öğrenebilmekte, kendini sürekli olarak geliştirebilmektedir (Bako ve Tanko, 2022: 15).

Yapay zekâ bugün günlük hayatımızın hemen her yerine girmiş, endüstride, sağlık hizmetlerinde, ulaşımda, eğitimde ve daha birçok alanda yeni roller üstlenmiştir (Jiang vd., 2022: 4). Bu anlamda bugün dünya yapay zekânın önderliğini yaptığı yeni bir dijitalleşme çağında yer almaktadır. Bu gelişmeler şüphesiz bilgi ve teknolojinin kullanımıyla karakterize edilen küresel ekonomik varlığın bir yeni normal haline gelmiştir (El-Mousawi vd., 2023: 1). Yapay zekânın sosyoekonomik yaşamları değiştirmek için en önemli itici güçlerden biri olduğuna inanılmaktadır (Jiang vd., 2022: 4). Bunun etkileri bugün yaşamın pek çok alanında hissedilmekte, yaşamları, iş yapış biçimleri, sektörleri değiştirmekte ve dönüştürmektedir.

2.2. Muhasebe Mesleğinde Yapay Zekâ Entegrasyonu ve Mesleğe Etkileri

Yapay zekâ teknolojisinin hemen her yerde uygulandığını görmek mümkündür. Tarımda, sera otomasyonunda, simülasyonda, modellemede ve diğer birçok yapay zekâ uygulaması bulunmaktadır. Sağlık hizmetlerinde, yapay sinir ağları tıbbi teşhis için klinik karar destek sistemleri olarak kullanılmaktadır. Konuşma ve yüz tanıma uygulamasıyla ev ve işyeri güvenliği sağlanmaktadır. Tesla, Apple ve Google gibi şirketler, otonom arabaların yaratılmasında yapay zekâ teknolojisinden yararlanarak otomotiv endüstrisini dönüştürmektedir. Havacılıkta, kural tabanlı uzman sistemlerin yanı sıra bilgisayar simülasyonlu pilotlar, hava trafik kontrolörleri kullanılmaktadır. Pazarlama, medya, e-ticaret ve eğlencede, yapay zekâ tüketici seçimlerini ve davranışlarını analiz etmek için kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra, yapay zekâ teknolojisinin üretim, yayıncılık, kamu hizmetleri, askeriye, çeşitli hizmet sektörleri, eğitim, oyun ve hayatın hemen her alanında yer aldığını gözlemlemek mümkündür. Elbette muhasebe mesleği ve ilişkili pratikleri de yapay zekâ teknolojisinin kullanımının kapsayıcı doğasından etkilenmektedir (Hasan, 2022: 441).

Muhasebe en temelde para ile ifade edilen mali nitelikteki işlem ve olayları kaydetmekte, sınıflandırmakta, raporlamakta ve özetlemektedir (Aslan ve Özerhan, 2017: 868). Muhasebeciler, her finansal işlem ve endüstri operasyonuna entegre bir rol modelleme sürecini temsil ederek finansal yönetimin omurgasını oluşturmaktadır. Dinamik bir alan olan muhasebe, üretim, hizmet ya da ticaret işletmesi olsun, pek çok farklı alanda her türlü işletmeye kadar uzanan çeşitli endüstrilerde finansal süreçler parasal işlemler için olmazsa olmaz bir fonksiyonu üstlenmektedir. Bu finansal muhasebe süreci muhasebeciler tarafından titizlikle yürütülmekte ve önemli bir kontrol mekanizmasını temsil etmektedir (Cıtak vd., 2021; Cho, 2024: 74).

Muhasebe mesleğinde sunulan hizmetin kalitesi ve hazırlanan raporların doğru ve güvenilir olmasına bağlıdır (Celayir, 2019: 200). Ancak iş dünyasında artan rekabet, şirket sayısındaki artış, ticaret hacminin genişlemesi ile verilerin ve işlemlerin dev hacimler halini alması ve sürekli değişen koşullar muhasebe meslek mensuplarının sorumluluklarını ve iş yükünü artırmaktadır (Ekinler, 2022: 634). Fakat diğer taraftan, sürekli olarak gelişen teknolojik yenilikler muhasebe profesyonellerinin becerileri kalem ve kâğıttan daktilo ve hesap makinelerine ve sonunda elektronik tablolara ve muhasebe yazılımlarına kadar teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte gelişim göstermiştir (Bose vd., 2023). Bu teknolojik gelişimlerin en güncel ve en iddialı biçimi olarak kabul edilen yapay zekâ birçok mesleğin bugününü ve geleceğini etkilediği, bazı avantajlar ve kolaylıklar sunduğu gibi muhasebe mesleği açısından da işin yürütülmesi ile alakalı olarak belirli yönlerde katkı ve kolaylık sağlamakta, ancak beraberinde mesleki açıdan bazı riskleri de barındırmaktadır (Büyükarıkan, 2021: 271).

2.2.1. Yapay Zekânın Muhasebe Mesleğine Olumlu Etkileri

Teknoloji sayesinde geleneksel usullerin kullanımı büyük ölçüde azalmış olup, muhasebe ve finans süreçlerinin modernizasyonu ile birlikte büyük değişimler yaşanmıştır. Bu gelişmeler birçok yönden muhasebe sektörüne fayda sağlamaktadır (Berdiyeva vd., 2021: 56). Esasında muhasebe mesleğinde uzun yıllardır teknolojinin yenilikleri kullanılmaktadır. Teknolojik yenilikler ile emek yoğun kâğıt tabanlı muhasebe kayıtlarının yazılım ve bilgisayar kayıtlarına dönüştürülmesi mümkün hale gelmiştir. Bugün muhasebenin hemen hemen her alanına teknoloji dahildir (Mohammad vd., 2020: 479).

E-fatura, e-arşiv ve e-defter uygulamaları sayesinde, manuel veri girişine gerek kalmadan gelir-gider tabloları otomatik olarak kaydedilip düzenlenebilmektedir. Vergi yazılımları sayesinde, katma değer vergisi, kurumlar vergisi gibi vergi hesaplamaları otomatik yapılmakta ve beyannameler elektronik olarak gönderilmektedir. Faturalar elektronik ortamda düzenlenmekte ve saklanmaktadır. Banka hesap hareketleri otomatik olarak muhasebe sistemine entegre edilmektedir (Kaya vd., 2018). Bu tür gelişmeler sayesinde işletmelerin de muhasebe kayıtlarının şeffaf olması muhasebecilere olan güveni artırmaktadır (Tenik, 2019).

Muhasebe görevlerinde karmaşık verilerin manuel olarak işlenmesi genellikle muhasebecilerin önemli miktarda zamanını tüketmektedir (Thakker ve Jappee, 2023). İşletme defterlerinin kaydedilmesiyle başlayarak, muhasebe belgeleri oluşturma ve banka ekstreleri oluşturma geleneksel muhasebe işleridir. Manuel muhasebe alanında, muhasebeciler finansal işlemleri titizlikle kaydetmekte ve girişlerin doğruluğunu ve eksiksizliğini sağlamaktadır. Bu süreç, gelir ve giderlerin sınıflandırılmasını, hesapların uzlaştırılmasını ve borç ve alacakların kaydedilmesini içermektedir; bunların hepsi doğru finansal kayıtların tutulması için temeldir. Muhasebeciler, günlük kayıtları ayarlamayı, bilançoları uzlaştırmayı ve gelir tabloları oluşturmaya ilişkin finansal tablolar hazırlamaktan sorumludur. Her bir faaliyet yüksek hassasiyet ve muhasebe ilkelerinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını gerektirmektedir (Zhang vd., 2023). Muhasebe meslek mensuplarının yalnızca mali bilgileri girmesi ve kontrol etmesi gerekmektedir; diğer işlemler bilgisayar ve yazılımlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Fakat teknolojik yazılımlar üzerinden bu işlemler gerçekleştirilse de meslek erbabının bu süreçleri sürekli olarak tekrarlaması, kontrol etmesi ve izlemesi gerekir. Geleneksel muhasebe yöntemi bu açıdan çok fazla emeğe, maliyete ve malzeme kaynağına dayalıdır. Bu geleneksel muhasebe görevleri yorucu ve tekrarlayıcıdır. Basit ve tekrarlayan görevler emek açısından etkili değildir (Issa vd., 2016). İşte bu, yapay zekânın dönüştürücü olabileceği alandır (Hussin vd., 2024: 37). Yapay zekâ destekli araçlar, veri girişi, fatura işleme, gider yönetimi ve bordro işleme gibi birçok rutin ve tekrarlayan muhasebe görevini otomatikleştirmektedir (Greenman vd., 2024: 192).

Muhasebe alanında yapay zekâ, muhasebe süreçlerini basitleştirmek için makine öğrenimi, doğal dil işleme ve robotik süreç otomasyonunun uygulanmasını ifade etmektedir (Schmidt, 2023). Bu açıdan muhasebe sektörü için birincil avantajlarından biri, iş işleme sürelerini kolaylaştırabilmesi ve hızlandırabilmesidir. Muhasebe mesleği açısından yapay zekâ ile bazı işlerin ortadan kalktığı ve bazılarının hızlandığı, bunun da muhasebe mesleğinin zorlu ve zahmetli doğasında bir azalmaya yol açabileceği ileri sürülmüştür (Greenman, 2017; Odoh vd., 2018; Akinadewo, 2021: 41). Rutin işler konusunda sağladığı avantajla muhasebecilerin daha önemli işlere, mesleki gelişime daha fazla odaklanmasını sağlamanın

yanında, muhasebe verilerinin doğruluğu, içgörülere ve güvenilirliğini iyileştirdiği kabul edilmektedir (Abdulhay, 2024: 169). Böylece yapay zekâ teknolojisi, karar alma süreçlerini rasyonalize edebilmesi ve genel verimliliği iyileştirmesiyle muhasebecilerin dikkatlerini bilişsel yeteneklere ihtiyaç duyan daha karmaşık faaliyetlere ayırmalarına olanak tanıyabilmektedir (Chua, 2013). Ayrıca büyük verilerle başa çıkmada modern muhasebeyi destekleyebilecek yeni teknolojiler önemli bir destekçi olarak ele alınabilmektedir. Zira yapay zekâ teknikleri, çok sayıda çalışmada bildirildiği üzere, mevcut verilerden çıkarımlar yapmayı mümkün kılmaktadır (Yiv d., 2023).

Muhasebe mesleğinin temel direklerinden biri olan vergi uygulamalarında, muhasebecilerin kurallara ve düzenlemelere uymaları gerekmektedir. Ancak insanlar kişisel yargılara eğilimlidir ve doğal olarak hatalar yapabilmektedir. Öte yandan, robotik uygulamalar, hız, doğruluk ve önyargıların yokluğu ile birleştirildiğinde çok daha etkili olabilecektir. Bu tür programlarda önyargıların ve kişisel çıkarların yokluğu, muhasebe işlemleri ve tablolarında hataların ve yanlış beyanların olasılığını da azaltmaktadır ve bu da onları bu alanda potansiyel olarak çok daha kullanışlı ve güvenilir hale getirmektedir (Mohammad vd., 2022: 484). Ayrıca, yapay zekânın büyük veri kümelerini analiz etme yeteneği, muhasebe ofislerinin finansal eğilimleri tahmin etmesi ve proaktif bir şekilde tavsiyede bulunmasına olanak tanıyan öngörücü analitiği mümkün kılar. Bu öngörücü yetenek, muhasebecilerin danışmanlık rolünü güçlendirir ve onları iş geliştirmede temel ortaklar olarak konumlandırmaktadır (Stancu ve Duțescu, 2021).

2.2.2. Yapay Zekânın Muhasebe Mesleği Açısından Riskleri

Yapay zekânın beraberinde getirdiği avantajlara rağmen, literatür ayrıca yapay zekâ teknolojilerine aşına yetenekli personele duyulan ihtiyaç ve veri gizliliğiyle ilgili endişeler gibi yapay zekâ entegrasyonu ile ilişkili zorlukları da kabul etmektedir. Yapay zekâ kullanmanın riskleriyle ilgili en önemli faktörlerden biri, bu sistemleri uygulamanın ilk maliyetinin son derece yüksek olması ancak uzun vadede bu kararın genellikle genel işletme maliyetinin düşmesiyle sonuçlanmasıdır. Bu, maliyet tasarrufu sağlayabilecektir, ancak yeni sertifikalı muhasebeciler ve muhasebe mezunları için bir engel teşkil etmektedir. Bu durum nedeniyle birçok hevesli muhasebeci gelecekteki çalışmalarının odağını kaydırabilecek, bu da mesleki açıdan kayıp anlamına gelebilecektir (Mohammad vd., 2022: 485).

Omoteso (2012) muhasebe alanında yapay zekâ uygulamasının mesleki muhakeme kullanma becerilerinin geliştirilmesinin engellenmesi yönünden dezavantaja sahip olduğuna dikkat çekmiştir. Yapay zekâ birçok rutin görevi halledebilse de yanılmaz değildir. Yapay zekâ destekli otomasyona aşırı güvenmek, hataların yazılım tarafından doğru şekilde işlendiği varsayıldığı için kontrol edilmediği rehavete yol açabilecektir. Algoritmik önyargı bir diğer sorundur. Yapay zekâ sistemleri yalnızca eğitildikleri veriler kadar iyidir. Altta yatan veriler yanlış, eksik veya önyargılıysa, yapay zekânın çıktıları bu kusurları yansıtacaktır. Önyargılı veriler üzerinde eğitilen yapay zekâ algoritmaları, muhasebedeki karar alma süreçlerini etkileyen yanlış veya ayrımcı sonuçlar üretebilecektir. Bu önyargı, mali verilerin, finansal analizlerin ve denetimlerin bütünlüğünü tehlikeye atabilecektir (Flexi, 2024).

Mesleki açıdan diğer risklerden biri bilgi güvenliğidir. Bu açıdan yapay zekâyı ilişkin önemli bir endişe, veri ihlalleri potansiyelidir. Yapay zekâ sistemleri hassas finansal bilgilere erişim gerektirmektedir ve bu da yetkisiz erişim ve veri hırsızlığı riskini artırmaktadır (Stephens, 2024). Muhasebe bilgilerinin kötü niyetli kişilerce ele geçirilmesi riski söz konusudur. Verilere yetkisiz kişilerin erişmesi riski veya etik ol-

mayan davranışların gerçekleşmesi, muhasebe kayıtlarının değiştirilmesiyle sonuçlanabilecek ve bu da finansal tabloların güvenilirliğini azaltabilecektir. Bu riskler ve ihlaller finansal kayıplara, itibar kaybına ve yasal komplikasyonlara yol açabilecektir (Kaya, 2018: 116; Büyükarıkan, 2021: 272).

Diğer yandan, yapay zekâ konusunda yetişmiş iş gücü açığı bulunmaktadır ve bu da süreç açısından uyum sorunu doğurmaktadır. Luo vd. (2018) muhasebe alanında yapay zekânın uygulanmasıyla ilişkili sorunlardan deneyim eksikliğine, yani profesyonellerde gerekli beceri ve niteliklerin eksikliğine vurgu yapmıştır. Zheng ve Li (2018) tarafından yapay zekânın büyük resminde, muhasebe profesyonellerinin kendini yapay zekâya uyum ve bu konudaki yetenek yönünü geliştirmesi ve kapsamlı bir kalifiye personel haline gelmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Yapay zekânın pratikte kullanılmasının engellerinden biri olarak Huang (2018) tarafından vurgulanan nokta, yapay zekâ sisteminin de güncellenmesini gerektirecek muhasebe alanındaki yasa ve düzenlemelerdeki sık değişiklikler ve güncellemelerdir.

Tüm bunların yanında, diğer tartışma alanlarından biri, yapay zekâ gelişmelerinin gelecekte muhasebe alanında insan kullanımını ortadan kaldıracabileceğidir (Mohammad vd., 2022: 484). Yapay zekâyla beraber makine öğrenmesi ve robotik süreç otomasyonları gibi teknolojik gelişmeler iş yükünü azaltacağından ve bazı işleri gereksiz kılacağından muhasebe çalışanlarına olan ihtiyacı ortadan kaldıracabilecektir (Lawson ve White, 2018: 26). Çünkü rutin muhasebe faaliyetlerini otomatikleşmesi söz konusudur ve bu durum işten çıkarılmalara sebep olabilecektir. Dolayısıyla mesleki yeteneklerini geliştiremeyen muhasebecilerin neslinin gelecek yıllarda zor bir duruma girebileceği öngörülmektedir (Frey ve Osborne, 2013: 254-255; Büyükarıkan, 2021: 271). Zemánková (2019) yapay zekâ uygulanmasının gelir eşitsizliği, işgücü ihtiyacının azalması, finansal güvenliğin tehlikeye atılması gibi mesleki bağlamda olumsuz çıktılarla sonuçlanabileceğini belirtmiştir. Bireyler, yapay zekâ gibi yeni uygulamaların yaygınlaşması ile iş değiştirmek ya da uyum sağlamak zorunda kalabilecektir (Wang ve Wang, 2022). Yeni bir teknolojinin benimsenmesi noktasında insanlardan kariyer değişiklikleri yapmaları ve becerilerini geliştirmeleri gerekebilmektedir. Dolayısıyla yapay zekâ teknolojilerine karşı algılanan kaygı ve rahatsızlık da söz konusu olabilmektedir ve bu kaygıların, bu kaygılar çerçevesinde oluşan yaklaşımların belirlenmesi, yapay zekânın çeşitli bağlamlarda nasıl yapılandırılacağını belirlemede önemli bir rol oynayabilecektir (Akkaya vd., 2021: 1129-1130). Bu tür olumsuz potansiyeller, mesleği yürüten profesyoneller açısından kaygı doğurucu bir unsur olarak kabul edilebilmektedir. Yapay zekânın gelişime açık ancak henüz halen belirsizliklerle dolu bu doğası, beraberinde getirdiği potansiyeller ve kaygılar ile bu konuyu önemli bir araştırma alanı haline getirmektedir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

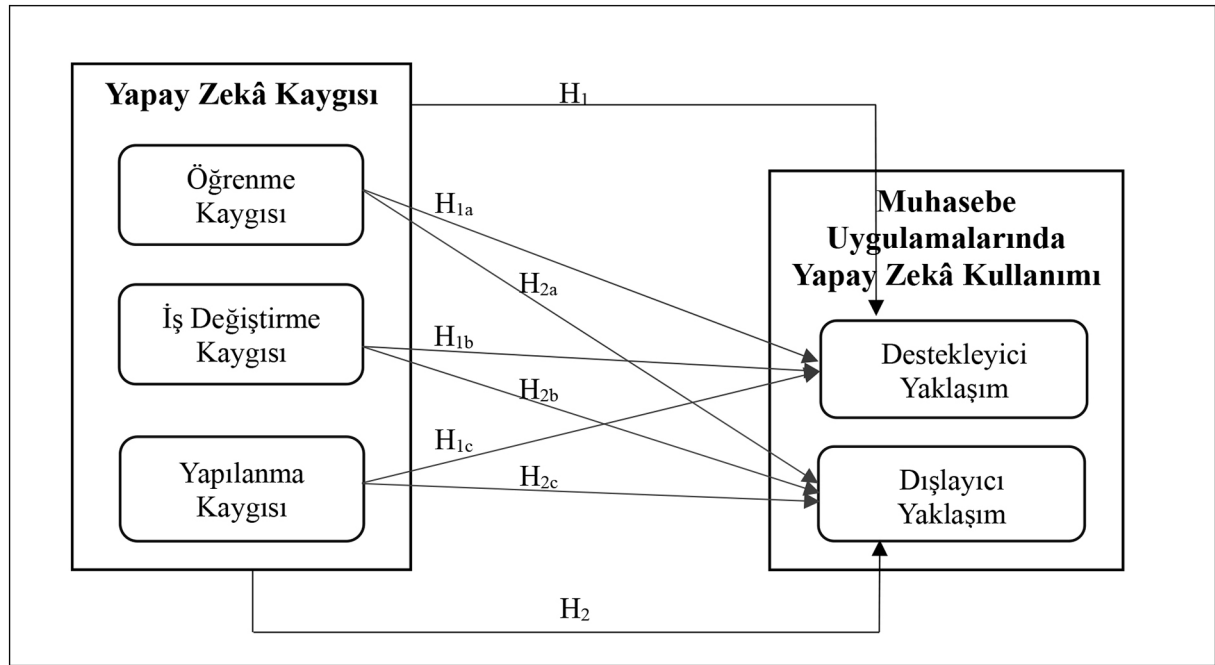
3.1. Araştırmanın Kapsamı ve Amacı

Araştırmada muhasebe mesleği perspektifinden yapay zekânın mesleki kullanımına odaklanılmakta, bu mesleği yürüten profesyonellerin gözünden yapay zekâ değerlendirmesi yapmak amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırmada yapay zekâyı ilişkin çeşitli kaygı boyutları olarak öğrenme kaygısı, iş değiştirme kaygısı, sosyoteknik kaygı ve yapılanma kaygısı ele alınmaktadır. Muhasebe uygulamalarında yapay zekânın kullanımına ilişkin yaklaşımlar destekleyici ve dışlayıcı yaklaşımlar olarak iki kapsamda incelenmektedir. Araştırmanın temel amacı, mali müşavirlerin görüşleri kapsamında yapay zekâyı ilişkin kaygılarının belirlenmesi ve meslek erbaplarının muhasebe alanında yapay zekâ kullanımına

ilişkin daha ziyade destekleyici mi yoksa dışlayıcı bir yaklaşım içerisinde olduklarını belirlemektir. Araştırmanın diğer bir amacı ise ele alınan kaygı boyutları ile destekleyici ve dışlayıcı yaklaşımları ilişkilendirerek, bu değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığının tespit edilmesidir. Bu amaçlar kapsamında, literatürde yer alan ölçekler çerçevesinde geliştirilen özgün bir araştırma modeli ve hipotezleri ile elde edilecek olan bulgularla muhasebe mesleği, mesleki uygulamalar ve literatüre dönük içgörüler ve katkılar sağlamak araştırmanın nihai hedefini teşkil etmektedir.

3.2. Araştırmanın Modeli, Soruları ve Hipotezleri

Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâ kaygıları bağımsız değişken, muhasebe uygulamalarında yapay zekâ kullanımına ilişkin yaklaşımları bağımlı değişken olarak ele alınmaktadır. Yapay zekâ kaygısı altında öğrenme kaygısı, iş değiştirme kaygısı, sosyoteknik kaygı ve yapılanma kaygısı olmak üzere dört boyut yer almaktadır. Muhasebe uygulamalarında yapay zekâ kullanımı altında destekleyici yaklaşım ve dışlayıcı yaklaşım olmak üzere iki boyut bulunmaktadır. Araştırmada bu boyutlar arasındaki ilişkilerin sınanması hedeflenmektedir. Bu itibarla, model içerisinde yer alan değişkenler, değişkenler arasındaki ilişkiler ve hipotezleri gösteren araştırma modeli Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırmada şu üç temel soruya yanıt aranmaktadır:

- Mali müşavirlerin yapay zekâ kaygıları ne düzeydedir?
- Mali müşavirlerin muhasebe uygulamalarında yapay zekâ kullanımına ilişkin yaklaşımları nasıldır?

c. Mali müşavirlerin yapay zekâya ilişkin kaygıları ile muhasebe uygulamalarında yapay zekâ kullanımına ilişkin yaklaşımları arasında anlamlı ilişki var mıdır?

Araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkileri sınamaya dönük olarak oluşturulan araştırma hipotezleri ise şu şekildedir:

H₁. Yapay zekâ kaygısı ile destekleyici yaklaşım arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1a}. Öğrenme kaygısı ile destekleyici yaklaşım arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1b}. İş değiştirme kaygısı ile destekleyici yaklaşım arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1c}. Yapılanma kaygısı ile destekleyici yaklaşım arasında negatif anlamlı bir ilişki vardır.

H₂. Yapay zekâ kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2a}. Öğrenme kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2b}. İş değiştirme kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

H_{2c}. Yapılanma kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Araştırmanın veri toplama yöntemi yüz yüze ankettir. Buna göre, muhasebe meslek mensuplarının konuya ilişkin görüşlerini almak ve birincil verilere erişmek amacıyla bir anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket formu iki temel kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda meslek mensuplarının sosyo-demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan sorular yer almaktadır. İkinci kısımda ise araştırma değişkenlerini ölçümlemeyi amaçlayan Likert esasına dayalı psikometrik ölçek ifadeleri bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

- **Yapay Zekâ Kaygı Ölçeği:** Wang ve Wang (2019) tarafından geliştirilen Yapay Zekâ Kaygı Ölçeğinin Akkaya vd. (2021) tarafından Türkçeye uyarlaması, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yürütülmüş olan ölçektir. Ölçekte yer alan 16 ifade, 5'li Likert (1-Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Fikrim Yok, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) esasına dayalı olarak verilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yürütülen çalışmada Cronbach Alpha değeri .809 olarak elde edilmiştir. Dolayısıyla, ölçek yüksek güvenilirliğe sahip görülmektedir. Ölçeğin her bir alt boyutuna ilişkin Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında, birinci alt boyutun değerinin .886; ikinci alt boyutun değerinin .884; üçüncü alt boyutun değerinin .892 ve dördüncü alt boyutun değeri .962 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplamı ve alt boyutları bakımından güvenilir olduğunu söylemek mümkündür (Akkaya, 2021).
- **Destekleyici Yaklaşım Ölçeği:** Ologe (2020) tarafından muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâya ilişkin olumlu, destekleyici yaklaşımlarını tespit etmek üzere geliştirilmiş ölçek ifadelerini içermektedir. Araştırmacı önceki çalışmalardan bazı ifadeleri uyarlamış ve aynı zamanda literatüre dayalı olarak kendi maddelerini ortaya çıkarmıştır. İfadelerden bazıları önceki araştırmalardan (Brougham ve Haar, 2018; Oh vd., 2019; Peng ve Chang, 2019; Sarwar vd., 2019; Abdullah

ve Fakieh, 2020) uyarlanmıştır. İfadeler 5’li Likert ölçeği (1-Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Ortadayım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) formatındadır ve toplam 7 ifade bulunmaktadır. Orijinal çalışmada gerçekleştirilen güvenilirlik analizinde ölçeğin Cronbach Alpha değeri .806 olarak tespit edilmiştir; bu da güvenilirliğin güçlü ve kabul edilebilir olduğunu göstermektedir.

- **Dışlayıcı Yaklaşım Ölçeği:** El-Mousawi vd. (2023) tarafından yapay zekâ uygulamalarının kullanımının muhasebe ve denetim mesleğine etkisini tespit etmeyi amaçlayan çalışmada, meslek mensuplarının yapay zekânın mesleki uygulamasına dönük kaygılı, dışlayıcı yaklaşımlarını ele almak üzere geliştirilmiş ölçektir. Tek boyutlu yapıdadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması çeviri-tekrar çeviri yoluyla alanında uzman akademisyenlerin görüşlerine başvurarak yapılmıştır. Toplam 7 tane olan ölçek ifadeleri 5’li Likert esasına dayalıdır (1-Hiç katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Ortadayım, 4-Katılıyorum, 5-Tamamen katılıyorum). Orijinal çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha değeri .819 olarak tespit edilmiştir.

Yapay zekâ kaygısı ölçeğinde 16 ifade, destekleyici yaklaşım ölçeğinde 7 ifade, dışlayıcı yaklaşım ölçeğinde 7 ifade olmak üzere toplam 30 ifade bulunmaktadır. Ölçeklerde ters kodlu olarak verilmiş bir ifade yoktur.

3.4. Anakütle ve Örneklem

Araştırma Aydın ilini kapsamaktadır. Araştırma başlangıcında Aydın Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’ndan alınan güncel verilere göre bu ilde aktif olarak görev yapmakta olan toplam 1060 meslek mensubu bulunmaktadır. Meslek mensupları içerisinde 740’ı bağımsız olarak (Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir) faaliyet göstermektedir. Araştırmanın anakütlesini bu hedef kitle oluşturmaktadır. Bu anakütleden %95 güven ve %5 hata toleransı ile şu formüle göre örneklem hesaplanabilmektedir:

$$n = \frac{N \cdot Z^2 \cdot p \cdot (1-p)}{(N - 1) \cdot E^2 + Z^2 \cdot p \cdot (1-p)}$$

(n: Örneklem büyüklüğü, N: Anakütle büyüklüğü, p: Olumlu durum olasılığı, Z: Güven düzeyine karşılık gelen Z değeri, E: Hata payı)

Buna göre, yapılan hesaplama sonucunda erişilen sayı şu şekildedir:

$$n = \frac{740 \cdot 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot (1-0,5)}{(740 - 1) \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,5 \cdot (1 - 0,5)} = 254$$

Bu hesaplama göre, 740 bağımsız meslek mensubu üzerinden 254 örnekleme erişmek, anakütleyi temsil edebilme bakımından yeterli görülmektedir (Cochran, 1977; Morse, 2000; Singh ve Masuku, 2014; Boddy, 2016). Buna göre, Aydın ilinin muhtelif bölgelerinde görev yapmakta olan meslek mensuplarına uygun örnekleme (kolayda örnekleme) yöntemine göre ulaşılmıştır. Bu yöntemle araştırmacı, erişimi uygun olan katılımcıları araştırma sürecine dahil etmektedir. Bu teknik, hedef kitlenin geniş bir kategoriyle tanımlandığı durumlarda faydalıdır. Ulaşılabilir olan hedef kitlenin herhangi bir üyesine yaklaşılmakta ve araştırmaya katılmaya davet edilmektedir; kişi kabul ederse araştırmaya dahil edilmektedir (Alvi, 2016: 9). Bu yöntemle dayalı olarak minimum örneklem sayısına erişene kadar veri toplama süreci sürdürülmüştür. Veri toplama sürecinin sonunda, araştırmaya katılmak konusunda gönüllü olduğunu beyan eden 234 meslek mensubu katılımcı araştırmanın verilerini oluşturmuştur.

3.5. Veri Analizinde Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Katılımcılardan toplanan veriler, SPSS istatistik yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçekler çerçevesinde elde edilen verilerin güvenilirliğini ve geçerliliğini tespit etmek için güvenilirlik analizi kapsamında Cronbach's Alpha katsayısı, normal dağılım için çarpıklık ve basıklık katsayıları, geçerlilik için ise faktör analiziyle elde edilen faktör yük katsayıları değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini ve ölçeklere verdikleri yanıtlara göre ölçeklerin tanımlayıcı istatistiklerini belirlemek amacıyla frekans analizleri ve betimleyici istatistiksel analizler yapılmıştır. Katılımcı meslek mensuplarının demografik ve mesleki özelliklerinin araştırma değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için fark testleri uygulanmış; verilerin normal dağılımına bağlı olarak parametrik olan ANOVA ve t-testi kullanılmıştır. İstatistiksel farklılıkların meydana geldiği sınıfları belirlemek için Post-hoc testleri yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için korelasyon analizi ve değişkenlerin açıklama gücünü belirlemek için ise doğrusal regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

3.6. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın veri toplama sürecinde meslek mensuplarından veri elde edilmesine yönelik olarak Aydın Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'ndan olur alınmıştır. Araştırmanın yürütülmesinin etik açıdan uygunluğunun tespit edilmesi için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurulmuş olup; 09.07.2024 tarih ve 31906874/050.04.04-10 sayılı karar ile çalışmanın etik kurul uygunluk onayı alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu çalışma muhasebe mesleği bağlamında yapay zekâ uygulamalarına ilişkin meslek profesyonellerinin kaygılarını ve yaklaşımlarını ortaya koymuştur. Çalışma bu anlamda hem ilgili literatüre hem de muhasebe meslek pratiğine ilişkin katkılar sağlama potansiyeli taşımaktadır. Ancak elbette her çalışmada olduğu gibi bu çalışmanın da belli başlı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma nicel araştırma yöntemine dayalı olup, yanıtlayıcıların görüşlerini istatistiksel bir düzlemde analiz etmiştir. Ayrıca örneklem yalnızca bir şehirde görev yapan meslek mensuplarını kapsamaktadır ve kesitsel bir nitelik taşımaktadır, boylamsal yön arz etmemektedir. Bu anlamda bulgular, değerlendirmeler bu sınırlılık çerçevesinde ele

alınmalıdır.

Elde edilen bulgular, meslek mensuplarının yapay zekâya ilişkin kaygılarının olduğunu, yapay zekâya temkinli yaklaşıtlarını ortaya koyarken, mesleki bağlamda yapay zekâyı dışlayıcı tutumların ön plana çıktığı anlaşılmıştır. Sonuçlar, bazı sosyo-demografik özelliklerin yapay zekâ kaygısı, destekleyici yaklaşım ve dışlayıcı yaklaşım üzerinde önemli etkilerinin olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle yaş, eğitim durumu, mesleki kıdem, yapay zekâ eğitimi alma ve gelişmeleri takip etme değişkenleri anlamlı farklılıklar yaratmıştır. Bu bulgular, bireylerin demografik ve mesleki özelliklerinin yapay zekâ algıları ve tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Temel istatistiki ölçümlerin gerçekleştirilmesinden önce, ölçekler çerçevesinde elde edilen verilerin güvenilirliği ve dağılımının tespit edilmesi noktasında ölçekler ve alt boyutlar için Cronbach Alpha katsayıları ile Çarpıklık-Basıklık katsayıları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgular, ölçeklerin betimsel özellikleri ile birlikte Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ölçeklerin Betimsel Özellikleri, Güvenilirlik ve Normal Dağılım Katsayıları

Ölçek/Boyut	Madde Sayısı	Ort.	S.S.	Cronbach Alpha	Çarpıklık	Basıklık
Yapay Zekâ Kaygısı	16	2,95	,96568	,967	-,049	-,581
Öğrenme Kaygısı	5	2,53	1,09281	,969	,325	-,752
İş Değiştirme Kaygısı	8	3,20	1,01033	,940	-,324	-,561
Yapılanma Kaygısı	3	3,01	1,10957	,949	-,086	-,814
Destekleyici Yaklaşım	7	3,49	,70863	,870	-,679	1,289
Dışlayıcı Yaklaşım	7	3,57	,76205	,862	-1,022	1,407

Ölçekler güvenilirlik açısından değerlendirildiğinde, Cronbach Alpha katsayılarının tamamı 0,86 ile 0,97 arasında değişmektedir. Literatürde genellikle 0,70 ve üzerindeki değerlerin güvenilir olarak kabul edildiği göz önüne alındığında (Nunnally, 1978; Kılıç, 2016), bu bulgular ölçeklerin tamamının yüksek veya çok yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Normal dağılımın değerlendirilmesinde tüm ölçek ve boyutlarda hem çarpıklık hem de basıklık açısından normal dağılım sınırları içerisinde olduğu görülmektedir. Literatürde genel olarak ± 1 aralığındaki çarpıklık değerleri normal dağılım için kabul edilebilir olarak değerlendirilirken, $\pm 1,5$ aralığındaki basıklık değerleri normal dağılıma uygunluk gösterebilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2007; George ve Mallery, 2010). Dolayısıyla ölçekler hem güvenilirlik hem de normal dağılıma uygunluk göstermiştir ve parametrik istatistiki analizler yapmaya uygundur. Ortalama değerler incelendiğinde, Yapay Zekâ Kaygısı (Ort.=2,95), iş değiştirme kaygısı (Ort.=3,20) ve yapılanma kaygısı (Ort.=3,01) boyutlarında kaygı düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Öğrenme kaygısı (Ort.=2,53) ise düşük ile orta düzey arasında yer alırken, destekleyici yaklaşım (Ort.=3,49) ve dışlayıcı yaklaşım (Ort.=3,57) için yüksek düzeyde tutumlar söz konusu olmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların yapay zekâya ilişkin farklı görüşler içerisinde olduğu ölçeklerde farklı düzeylerde kaygı veya yaklaşım eğilimleri gösterdiğine işaret etmektedir. Hem destekleyici hem de

dışlayıcı yaklaşım olduğunu ve ikisinden birinin belirgin bir biçimde ortaya çıkmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı (n=234)

Sosyo-Demografik Özellik		f	%
Cinsiyet	Kadın	54	23,1
	Erkek	180	76,9
Yaş	25-33	23	9,8
	34-42	58	24,8
	42-54	86	36,8
	55 ve üzeri	67	28,6
Eğitim Durumu	Lisans	202	86,3
	Lisansüstü	32	13,7
Mesleki Kıdem	1-3 yıl	13	5,6
	4-10 yıl	41	17,5
	11-20 yıl	75	32,1
	21 yıl ve üzeri	105	44,9
	Yalnız	68	29,1
Eleman Sayısı	1-3 arası	126	53,8
	4-10 arası	40	17,1
Mükellef Sayısı	20 ve daha az	44	18,8
	21-50 arası	69	29,5
	51-100 arası	86	36,8
	101 ve üzeri	35	15,0
Yapay Zekâ Eğitimi Alma Durumu	Evet	46	19,7
	Hayır	188	80,3
Yapay Zekâyla İlgili Gelişmeleri Takip	Evet	118	50,4
	Hayır	116	49,6

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri bakımından yapılan analiz sonuçlarına göre Cinsiyet dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %76,9'unun erkek (f=180), %23,1'inin ise kadın (f=54) olduğu görülmektedir. Yaş gruplarına bakıldığında ise katılımcıların %36,8'i 42-54 yaş aralığında (f=86), %28,6'sı 55 yaş ve üzeri (f=67), %24,8'i 34-42 yaş aralığında (f=58) ve %9,8'i 25-33 yaş aralığında (f=23) yer almaktadır. Eğitim durumu incelendiğinde, katılımcıların %86,3'ünün lisans mezunu (f=202), %13,7'sinin ise lisansüstü eğitim almış (f=32) olduğu belirlenmiştir. Mesleki kıdeme bakıldığında ise %44,9'luk bir oranla 21 yıl ve üzeri deneyime sahip katılımcılar (f=105) en büyük grubu oluştururken, bunu %32,1 ile 11-20 yıl deneyime sahip olanlar (f=75) takip etmektedir. Katılımcıların %17,5'i 4-10 yıl arası de-

neyime sahipken (f=41), yalnızca %5,6'sı 1-3 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir (f=13). Eleman sayısı dağılımında katılımcıların %53,8'inin 1-3 elemanla çalıştığı (f=126), %29,1'inin yalnız çalıştığı (f=68), %17,1'inin ise 4-10 eleman arasında çalıştığı (f=40) görülmektedir. Mükellef sayısı açısından ise katılımcıların %36,8'inin 51-100 arası mükellefle çalıştığı (f=86), %29,5'inin 21-50 arası mükellefle çalıştığı (f=69), %18,8'inin 20 ve daha az mükellefi olduğu (f=44) ve %15'inin 101 ve üzeri mükellefle çalıştığı (f=35) tespit edilmiştir. Yapay zekâ eğitimi alma durumu değerlendirildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%80,3) yapay zekâ eğitimi almadığı (f=188), yalnızca %19,7'sinin bu tür bir eğitim aldığı (f=46) anlaşılmaktadır. Yapay zekâ ile ilgili gelişmeleri takip etme durumu ise katılımcılar arasında eşit bir dağılım göstermektedir; %50,4'ü gelişmeleri takip ettiğini ifade ederken (f=118), %49,6'sı takip etmediğini belirtmiştir (f=116).

Katılımcı muhasebe meslek mensuplarının bu özelliklerinin, araştırmanın temel değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark gösteri göstermediğinin tespit edilmesi amacıyla fark testlerine başvurulmuştur. Veriler normal dağılıma uygun bir yapı arz ettiğinden parametrik testlerden yararlanılmıştır. İkili gruplar için t-testi, daha fazla sayıda grup içeren faktörler için ANOVA analizi yapılmıştır. Ortaya çıkan farkların değerlendirilmesi noktasında, bazı gruplarda varyansların homojenitesi sağlanmadığından post-hoc testlerinde Games-Howell metodu kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Sosyo-Demografik Özelliklerin Fark Analizi

Özellikler	Değişkenler		
	Yapay Zekâ Kaygısı	Destekleyici Yaklaşım	Dışlayıcı Yaklaşım
	± SS	± SS	± SS
Cinsiyet			
Kadın (n=54)	2,9850±,88179	3,6799±,46182	3,5529±,79808
Erkek (n=180)	2,9420±,99156	3,4317±,75908	3,5770±,75311
Test = t-testi	t= ,305 p= ,761	t= 2,935 p= ,004*	t= -,197 p= ,844
Yaş Aralığı			
25-33 (n=23)	2,1848±,58675	3,8944±,41587	3,000±,78837
34-42 (n=58)	2,7759±,88202	3,5961±,62134	3,6158±,58762
42-54 (n=86)	3,0073±,96021	3,4767±,71768	3,5880±,78992
55 ve üzeri (n=67)	3,2966±,98036	3,2729±,77680	3,7079±,77867

Test = Anova	F= 9,323 p= ,000*	F= 5,316 p= ,001*	F= 5,395 p= ,001*
Eğitim Durumu			
Lisans (n=202)	3,0628±,92085	3,4385±,70600	3,6209±,75470
Yükseköğrenim (n=32)	2,2520±,96178	3,8080±,64870	3,2589±,74491
Test = t-testi	t= 4,457 p= ,000*	t= -2,957 p= ,005*	t= 2,525 p= ,015*
Mesleki Kıdem			
1-3 yıl (n=13)	2,7596±,83340	3,6264±,60760	2,8022±,78363
4-10 yıl (n=41)	2,4695±,90788	3,7700±,53631	3,5993±,53186
11-20 yıl (n=75)	3,1150±,91019	3,4971±,56334	3,7619±,60030
21 yıl ve üzeri (n=105)	3,0476±,98884	3,3565±,83349	3,5197±,87282
Test = Anova	F= 4,870 p= ,003*	F= 3,661 p= ,013*	F= 6,601 p= ,000*
Eleman Sayısı			
Yalnız (n=68)	2,8869±,88732	3,5483±,62275	3,5777±,72568
1-3 arası (n=126)	3,02281,01580±	3,4206±,73074	3,5397±,78971
4-10 arası (n=40)	2,8391±,93530	3,6036±,76658	3,6607±,74455
Test = Anova	F= ,765 p= ,466	F= 1,351 p= ,261	F= ,384 p= ,681
Mükellef Sayısı			
20 ve daha az (n=44)	2,7827±,88896	3,5422±,70092	3,5455±,76917
21-50 arası (n=69)	3,0942±,99005	3,4720±,64742	3,6667±,67925
51-100 arası (n=86)	2,9549±,92368	3,4734±,75059	3,5033±,82509
101 ve üzeri (n=35)	2,8768±1,10173	3,4939±,75382	3,5837±,75860
Test = Anova	F= 1,021 p= ,384	F= ,109 p= ,955	F= ,605 p= ,612
Yapay Zekâ Eğitimi			
Evet (n=46)	2,5951±1,00015	3,5994±,88711	3,2547±,84430
Hayır (n=188)	3,0392±,93927	3,4620±,65771	3,6489±,72201
Test = t-testi	t= -2,731 p= ,008*	t= ,986 p= ,328	t= -2,917 p= ,005*
Gelişmeleri Takip			
Evet (n=118)	2,6679±,88255	3,6828±,72318	3,4322±,75834
Hayır (n=116)	3,2408±,96435	3,2919±,63843	3,7131±,74255

Test = t-testi	t= -4,742	t= 4,381	t= -2,862
	p= ,000*	p= ,000*	p= ,005*

Tablo 3'te görüldüğü üzere, cinsiyet değişkeni incelendiğinde, destekleyici yaklaşım ölçeğinde kadınlar (Ort.=3,6799±,46182) ile erkekler (Ort.=3,4317±,75908) arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (t=2,935, p=0,004). Bu durum, kadınların destekleyici yaklaşımı erkeklere göre daha fazla benimsediğini göstermektedir. Diğer yandan, yapay zekâ kaygısı (t=0,305, p=0,761) ve dışlayıcı yaklaşım (t=-0,197, p=0,844) açısından cinsiyet grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yaş grupları arasında tüm ölçeklerde anlamlı farklar tespit edilmiştir. Yapay zekâ kaygısı açısından, en yüksek ortalama 55 yaş ve üzeri grupta (Ort.=3,2966±,98036), en düşük ortalama ise 25-33 yaş grubunda (Ort.=2,1848±,58675) gözlemlenmiştir (F=9,323, p=0,000). Bu sonuç, yapay zekâ kaygısının yaş ilerledikçe arttığını göstermektedir. Destekleyici yaklaşım boyutunda, 25-33 yaş grubu (Ort.=3,8944±,41587) diğer yaş gruplarından daha yüksek bir ortalama göstermiştir (F=5,316, p=0,001). Genç katılımcılar destekleyici yaklaşıma daha fazla eğilim göstermektedir. Dışlayıcı yaklaşım için 55 yaş ve üzeri grupta (Ort.=3,7079±,77867) anlamlı olarak daha yüksek bir ortalama bulunmuştur (F=5,395, p=0,001). Bu durum, yaş arttıkça dışlayıcı yaklaşıma yönelik tutumun da arttığını göstermektedir.

Eğitim durumu, üç değişken açısından da anlamlı farklar ortaya koymuştur. Yapay zekâ kaygısı açısından lisans mezunlarının (Ort.=3,0628±,92085) ortalamaları, lisansüstü eğitim alanlara (Ort.=2,2520±,96178) göre anlamlı olarak daha yüksektir (t=4,457, p=0,000). Yükseköğrenim düzeyindeki bireylerin yapay zekâ kaygısının daha düşük olduğu söylenebilir. Destekleyici yaklaşım boyutunda lisansüstü eğitim almış bireyler (Ort.=3,8080±,64870), lisans mezunlarından (Ort.=3,4385±,70600) anlamlı derecede daha yüksek bir ortalama sahiptir (t=-2,957, p=0,005). Bu durum, yükseköğrenim görmüş bireylerin destekleyici yaklaşıma daha eğilimli olduklarını göstermektedir. Dışlayıcı yaklaşım açısından ise lisans mezunlarının ortalamaları (Ort.=3,6209±,75470), lisansüstü eğitim alanlara (Ort.=3,2589±,74491) göre anlamlı olarak daha yüksektir (t=2,525, p=0,015). Lisansüstü eğitim düzeyinde olan bireyler, dışlayıcı yaklaşıma daha az eğilim göstermektedir.

Mesleki kıdem açısından üç ölçekte de anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapay zekâ kaygısı en yüksek ortalama ile 11-20 yıl kıdemli grupta (Ort.=3,1150±,91019), en düşük ise 4-10 yıl kıdemli grupta (Ort.=2,4695±,90788) gözlemlenmiştir (F=4,870, p=0,003). Orta düzey kıdemlilerde kaygı daha belirgindir. Destekleyici yaklaşım açısından en yüksek ortalama 4-10 yıl kıdemli grupta (Ort.=3,7700±,53631), en düşük ortalama ise 21 yıl ve üzeri kıdemli grupta (Ort.=3,3565±,83349) bulunmuştur (F=3,661, p=0,013). Daha kısa kıdeme sahip bireyler destekleyici yaklaşıma daha fazla eğilim göstermektedir. Dışlayıcı yaklaşım ise 11-20 yıl kıdemli grupta en yüksek (Ort.=3,7619±,60030), 1-3 yıl kıdemli grupta en düşük (Ort.=2,8022±,78363) bulunmuştur (F=6,601, p=0,000). Daha uzun kıdem sahiplerinin dışlayıcı yaklaşıma daha fazla eğilim gösterdiği görülmektedir.

Yapay zekâ kaygısı eğitim alanlarda (Ort.=2,5951±1,00015) daha düşük, almayanlarda ise daha yüksek (Ort.=3,0392±,93927) bulunmuştur (t=-2,731, p=0,008). Eğitim almanın kaygıyı azaltıcı bir etkisi olduğu söylenebilir. Dışlayıcı yaklaşım eğitim alanlarda (Ort.=3,2547±,84430) daha düşük, almayanlarda daha yüksek (Ort.=3,6489±,72201) bulunmuştur (t=-2,917, p=0,005). Bu durum, eğitimin dışlayıcı tu-

tumları azalttığını göstermektedir.

Yapay zekâ kaygısı, gelişmeleri takip edenlerde (Ort.=2,6679±,88255) daha düşük, takip etmeyenlerde ise daha yüksek (Ort.=3,2408±,96435) bulunmuştur ($t=-4,742$, $p=0,000$). Gelişmeleri takip edenlerin kaygılarının azaldığı söylenebilir. Destekleyici yaklaşım, gelişmeleri takip edenlerde (Ort.=3,6828±,72318) daha yüksek, takip etmeyenlerde ise daha düşük (Ort.=3,2919±,63843) bulunmuştur ($t=4,381$, $p=0,000$). Takip edenlerin destekleyici tutumlarının daha güçlü olduğu görülmektedir. Dışlayıcı yaklaşım, gelişmeleri takip edenlerde (Ort.=3,4322±,75834) daha düşük, takip etmeyenlerde daha yüksek (Ort.=3,7131±,74255) bulunmuştur ($t=-2,862$, $p=0,005$). Bu durum, gelişmeleri takip etmenin dışlayıcı tutumları azalttığına işaret etmektedir.

Araştırmada ele alınan yapay zekâ kaygısı ve alt boyutları ile destekleyici ve dışlayıcı yaklaşım arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemek üzere korelasyon analizi yapılmıştır. Veriler normal dağılım varsayımına uygun bulunduğu için burada Pearson korelasyon katsayıları baz alınmıştır. Pearson korelasyon değişkenler arasındaki doğrusal ilişkinin derecesinin ve yönünün belirlenmesinde en yaygın olarak kullanılan ölçüdür (Keskin ve Özsoy, 2004: 67). Bu katsayının pozitif olması, doğrusal bir ilişki olduğunu gösterirken negatif değerler ise değişkenler arasındaki ters yönlü ilişkiyi göstermektedir. Korelasyonun $r \leq 0,4$ ise zayıf, $0,4 \geq r \leq 0,8$ ise orta ve $r \leq 0,8$ ise güçlü olduğu genel olarak kabul edilmektedir (Shi ve Conrad, 2009: 35). Buna göre, yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'teki gibidir.

Tablo 4. Korelasyon Analizi Bulguları

	1	2	3	4	5	6
1 Yapay Zekâ Kaygısı	1					
2 Öğrenme Kaygısı	,879**	1				
3 İş Değiştirme Kaygısı	,962**	,744**	1			
4 Yapılanma Kaygısı	,864**	,631**	,813**	1		
5 Destekleyici Yaklaşım	-,265**	-,286**	-,221**	-,220**	1	
6 Dışlayıcı Yaklaşım	,550**	,411**	,577**	,475**	,046	1

** İlişki $p<0,001$ düzeyinde anlamlı (çift kuyruk)

Tablo 4'te yer alan bulgulara göre Yapay zekâ kaygısı ile destekleyici yaklaşım arasında negatif yönlü, zayıf ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-0,265$, $p<0,001$). Yapay zekâ kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında ise pozitif yönlü, orta güçte ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=,550$, $p<0,001$). Alt boyutlarda en yüksek ilişki İş değiştirme kaygısı ile dışlayıcı yaklaşım arasında olmuştur. Bu ilişki pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeydedir ($r=,577$, $p<0,001$). Çoğunlukla iş değiştirme kaygısı yapay zekâ kaygısına katkı vermiş ve dışlayıcı yaklaşımla önemli bir negatif yönlü etkileşim gerçekleştirmiştir.

Değişkenler arasındaki bu anlamlı ilişkilerin saptanmasına müteakiben, bağımlı ve bağımsız değişken ilişkisi gözeterek, yapay zekâ kaygısı ve boyutlarının destekleyici ve dışlayıcı yaklaşımın ne kadarlık bir payını açıklayabildiğine (yordayabildiğine) ilişkin çıkarımlar yapabilmek için doğrusal regresyon analizine başvurulmuştur. Regresyon analizi bulguları yorumlanırken, p değeri ve R^2 etki büyüklükleri ele alınmış (Lewis, 2007: 259). R^2 değeri 1'e ne kadar yakınsa bağımsız değişkenin bağımlı değişkende gerçekleşen değişimi açıklama gücü o kadar fazla olduğu kabul edilmiştir (Kılıç, 2013: 90). Bu kapsamda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Regresyon Analizi Bulguları

Model	Beta	Standart Hata	Standart Beta	t	R^2	p
Destekleyici Yaklaşım (Sabit)	4,061	,144	-,264	28,149	,070	,000
Yapay Zekâ Kaygısı	-,194	,046		-4,173		
Destekleyici Yaklaşım (Sabit)	3,958	,112	-,286	35,260	,082	,000
Öğrenme Kaygısı	-,186	,041		-4,550		
Destekleyici Yaklaşım (Sabit)	3,985	,150	-,221	26,480	,049	,000
İş Değiştirme Kaygısı	-,155	,045		-3,454		
Destekleyici Yaklaşım (Sabit)	3,912	,131	-,220	29,805	,048	,000
Yapılanma Kaygısı	-,140	,041		-3,431		
Dışlayıcı Yaklaşım (Sabit)	2,291	,134	,550	17,046	,302	,000
Yapay Zekâ Kaygısı	,434	,043		10,025		
Dışlayıcı Yaklaşım (Sabit)	2,847	,115	,411	24,791	,169	,000
Öğrenme Kaygısı	,287	,042		6,872		
Dışlayıcı Yaklaşım (Sabit)	2,180	,135	,577	16,090	,333	,000
İş Değiştirme Kaygısı	,435	,040		10,768		
Dışlayıcı Yaklaşım (Sabit)	2,589	,127	,475	20,336	,226	,000
Yapılanma Kaygısı	,326	,040		8,226		

Tablo 5'te görüldüğü gibi, ele alınan tüm regresyon modelleri $p=,000$ düzeyinde anlamlıdır. Yapay zekâ kaygısının destekleyici yaklaşım üzerindeki etkisini ele alan ilk modelde etki istatistiksel olarak anlamlıdır. Modelin açıklama gücü $R^2=,070$ 'tir, bu anlamda modelde kaygı düzeyi, negatif bir düzlemde destekleyici yaklaşımın %7'lik bir kısmını açıklamaktadır. Alt boyutlar da benzer şekilde anlamlı ve negatif yapıdadır ve burada en fazla öğrenme kaygısı destekleyici yaklaşım üzerindeki değişimi açıkla-

yabilmektedir (%8,2). Yapay zekâ kaygısının dışlayıcı yaklaşım üzerindeki etkisini ele alan modelde ise $R^2=,302$ düzeyinde bulunmuştur. Bu bakımdan burada duyulan kaygı, dışlayıcı yaklaşımın %30,2'lik bir bölümünü açıklayabilmektedir. Boyutlar içerisinde en fazla iş değiştirme kaygısı dışlayıcı yaklaşımdaki değişimi açıklayabilmektedir (%33,3). Bu açıdan katılımcıların iş değiştirme kaygısı yükseldikçe dışlayıcı bir yaklaşım sergileme eğilimlerinin de yükseleceğini söylemek mümkün görülmektedir. Genel olarak yapay zekâ kaygısı ve boyutları ile destekleyici yaklaşım ters yönlü anlamlı ve önemli ilişkiler sergilerken, dışlayıcı yaklaşımla pozitif anlamlı ve önemli ilişkiler göstermiştir. Elde edilen bu bulgular ışığında, H_1 ve H_2 hipotezleri ile alt hipotezlerinin desteklendiğini söylemek mümkündür.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yapay zekâ teknolojisi gelişmeye devam ettikçe muhasebe alanındaki uygulamaları, verimliliği, doğruluğu ve karar verme süreçlerini geliştirme potansiyeli nedeniyle büyük ilgi görmüştür (Wang ve Cuthbertson, 2015). Yapay zekâ teknolojisindeki ilerlemeler, bazı yeniliklerin veya gelişmelerin bir mesleğin veya disiplinin tüm dünyada nasıl uygulandığını ve algılandığını potansiyel olarak değiştirebileceği bir dönüm noktasına geçmektedir. Bu nedenle, yapay zekâ teknolojisini anlamak ve disiplinler arası gelişmelerden haberdar olmak modern bir zorunluluk halini almıştır (Hasan, 2022: 441).

Bugün yapay zekânın muhasebe mesleğine entegrasyonu hem umut verici fırsatlar hem de dikkate değer zorluklarla birlikte önemli bir dönüşümü temsil etmektedir. Makine öğrenimi algoritmaları ve robotik süreç otomasyonu gibi yapay zekâ sistemleri, rutin görevleri otomatikleştirme, veri analizini geliştirme ve finansal raporlamanın genel doğruluğunu artırma potansiyeline sahip olmakla birlikte (Berdiyeva vd., 2021), yapay zekânın benimsenmesi aynı zamanda işten çıkarma, etik hususlar ve yapay zekâ odaklı kararların güvenilirliğine ilişkin endişeleri de artırmaktadır (Jarrahi, 2018).

Açıkçası muhasebe alanında yapay zekânın ortaya çıkışı önemli bir değişime işaret etmektedir; verimlilik ve doğrulukta kazanımlar vaat etmekle beraber, aynı zamanda iş kaybı endişesi ve daha geniş sosyoekonomik etkiler ve etik çelişkiler konusunda birtakım endişelere yol açmaktadır (Rawashdeh, 2023).

Bu çalışmada muhasebe mesleğini yürüten bireylerin mesleki açıdan yapay zekâ ile ilişkili kaygıları ve yapay zekâyâ yönelik destekleyici ve dışlayıcı tutumları ele alınmıştır. Aydın ilinde görev yapan mali müşavirler bağlamında nicel araştırma sürecine dayalı olarak elde edilen veriler analiz edilmiş ve birtakım önemli bulgulara erişilmiştir.

Yapılan korelasyon analizi, yapay zekâyâ ilişkin kaygının ve alt boyutlarının (öğrenme kaygısı, iş değiştirme kaygısı, yapılanma kaygısı) destekleyici yaklaşımlarla negatif yönlü, dışlayıcı yaklaşımlarla ise pozitif yönlü ilişkiler içerisinde olduğunu ortaya koymuştur. Kaygının genellikle destekleyici yaklaşımları azaltıcı, dışlayıcı yaklaşımları ise artırıcı bir etkisi olduğu görülmüştür. Yapay zekâ kaygısı arttıkça, bireylerin destekleyici yaklaşım düzeylerinin azaldığı anlaşılmıştır. Bu durum, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekâyâ ilgili kaygı düzeylerinin, yeniliklere karşı tutumlarını şekillendiren önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bilhassa iş değiştirme kaygısı arttıkça bireylerin destekleyici yaklaşımları azalmaktadır. Bu durum, kaygının meslek mensuplarının daha güvensiz ve tutucu bir yaklaşım benimsemesine neden olabileceğini göstermektedir. İş değiştirme kaygısı yüksek bireyler, yapay zekâyı dışlamaya ve daha savunmacı tutumlar sergilemeye eğilimli olabilecektir. Regresyon modelleri de kay-

gıların bu iki yaklaşım üzerinde belirgin ve istatistiksel olarak anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Sonuç olarak, kaygı seviyeleri arttıkça, bireylerin daha dışlayıcı yaklaşımlar sergileyebileceği, daha düşük kaygı seviyelerinde ise destekleyici yaklaşımların ön planda olacağı söylenebilecektir.

Literatürde, bu araştırmanın elde ettiği bulgulara paralel yönde bulgulara rastlanmaktadır. Dijital ortamın ilerlemesiyle birlikte, yapay zekânın geleneksel işleri modası geçmiş hale getirebileceği konusunda yaygın bir endişe bulunmaktadır (Sherif ve Mohsin, 2021; Rawashdeh, 2023). Bu endişe, mesleklerinin hızlı teknolojik ve yazılım gelişmeleri tarafından gölgede bırakılacağına inandıkları için muhasebeci olmak isteyenler arasında da yaygındır (Boritz ve Stratopoulos, 2023). Ancak, diğer taraftan, bu inanç bazı araştırmacılara göre yanlıştır. Çünkü ileri teknolojinin getirdiği devrim niteliğindeki değişikliklere rağmen, yetenekli ve bilgili muhasebecilere olan talep her zamankinden daha yüksektir (Handoko vd., 2019; Zhang vd., 2023). Chukwuani ve Egiyi (2020), yapay zekânın dolandırıcılık olasılığını azaltarak, muhasebe bilgilerinin kalitesini iyileştirerek ve geleneksel muhasebe ve denetim reformunu teşvik ederek muhasebe mesleği üzerinde olumlu şekilde etkili olacağını öne sürmüştür. Bizarro ve Dorian (2017), yapay zekâ teknolojisinin insanların akıl yürütme, duygularını ifade etme, mesleki şüphecilik uygulama ve mesleki muhakeme kullanma yeteneklerinin yerini alamayacağını belirtmiştir. Muhasebecilerin işi hala önemlidir çünkü daha büyük resme bakarak finansal tavsiye vererek, müşterilerinin mali durumlarını anlayarak, analitik noktalara daha fazla vurgu yaparak ve daha yakın ilişkilerle onlar için çözümler üretmeleri konusunda her zaman talep olacaktır. Nihayetinde muhasebe profesyonelleri yalnızca rakamları doğrulamakla ve kayıtları tutmakla kalmamaktadır (Han vd., 2023). Dahası, teknoloji mesleğin güvenilir bir tavsiye kaynağı olarak konumunu güçlendirmeye devam ettiği sürece (Allioui ve Mourdi, 2023), meslek profesyonelleri bu gelişimin nimetlerinden yararlanıp mesleki avantaj olarak kullanabilecektir. Bu nedenle muhasebe profesyonellerinin yapay zekânın kendi alanlarındaki etkilerini kavramaları önemlidir (Boritz ve Stratopoulos, 2023). Muhasebecilerin yapay zekâ teknolojisinin ilerlemesiyle alakalı ve rekabetçi kalmalarının hayati önem taşıdığına vurgu yapılmaktadır (Hussin vd., 2024).

Bu araştırma bulgularının gösterdiği gibi, meslek mensupları arasında eğitim durumu yüksek olanlar, yapay zekâ eğitimi almış olanlar ve yapay zekâyla ilgili gelişmeler yakından takip edenlerin kaygısı düşük, yaklaşımları daha destekleyici olmuştur. Bu durum, yapay zekâ konusundaki farkındalığın önemini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, muhasebeciler çağdaş gelişmelere uyum sağlayabilmek ve gelecekte yaşanacak dönüşümlerin bir parçası olabilmek için bu değişikliklere uyum sağlamalı, farkındalığını geliştirmelidir. Yapay zekâyla ilişkin farkındalık ve beceri geliştirme programlarına yatırım yapmak bu açıdan önemli görülmektedir.

Literatürde de bu konuya dikkat çeken araştırmalar mevcuttur. Örneğin Akinadewo, (2021) tarafından yapılan çalışmada, muhasebecilerin işlevsel yeteneklerini, etkinliklerini ve verimliliklerini artırmak için eğitim ve yeniden eğitim yoluyla çeşitli yapay zekâ teknolojileri ve muhasebe yazılım paketleriyle daha iyi donatılmaları gerektiği ortaya konulmuştur. Mohammad vd. (2020), muhasebe ve denetim alanında yapay zekâ ile ilgili gelişmeler ve sürekli iyileştirmelerinden haberdar olarak, muhasebecilerin iş maliyetlerini azaltabileceklerini, odağını mevcut monoton görevlerden veri odaklı ve analitik tabanlı kararlara kaydırarak muhasebe sektörüne değer katabileceklerini belirlemiştir. Yapay zekânın önünde

benimsenme probleminin olduğu, dolayısıyla muhasebe mesleği için başlıca zorlukların yapay zekâ için etkili stratejik politika geliştirme, yetenekli insan gücünü harekete geçirme, yapay zekâyâ dönük motivasyon ve bağlılık eksikliği olduğunu ileri sürmüştür.

Yakın bir gelecekte yapay zekâ tabanı, her türlü dijital asistan, robotik ve uygulama, bilişsel bilişim yoluyla kendilerini geliştirmeye devam edecektir. Fatura düzenlemekten ve ödemekten vergi beyannamelerinin hazırlanmasına kadar, akıllı makinelerin kısa ve uzun vadeli faaliyetleri planlayabileceği ve gerçekleştirebileceği öngörülmektedir (Berdiyeva vd., 2021: 57). Bu durum, yapay zekânın mesleğe katkı sunan yönlerinden yararlanabilme potansiyelini vurgulamaktadır. Yapay zekânın muhasebe üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır. Olumsuz etkileri ağırlıklı olarak bu teknolojilerin muhasebe alanında insanın yerini alabileceği için işgücü talebini azaltması, mesleği yürüten veya mesleğe adım atmak isteyenler için bir endişe kaynağı olmasıdır. Açıkçası yapay zekâ bir muhasebecinin işini elinden alamaz, ancak sağladığı faydalarla iş yükünü ve hacmini azaltması, pek çok işlemi otomasyon sayesinde yürütebilmesi ile muhasebeciye olan talebi azaltabilecektir. Fakat diğer taraftan, yapay zekânın olumlu tarafları doğru şekilde kullanılır, uyum sağlanırsa yapay zekâ ve otomasyon muhasebecilerin çalışma şeklini ve mükelleflerine sağladıkları hizmetleri önemli ölçüde iyileştirebilecek, kolaylaştırabilecektir (Bako ve Tanko, 2022).

Tüm bunların yanında, yapay zekâyı muhasebe ve denetim alanlarında ele alan çalışmaların bir meta analizini sunan Hasan'ın (2022) da dikkat çektiği gibi, literatürde yapay zekâ alanında çok sayıda araştırma olmasına rağmen spesifik olarak muhasebe alanında bu konuyu ele almış ve farklı yönleri ile irdelemiş olan az sayıda çalışma yer almaktadır. Bu durum, yapay zekâ gibi bir fenomenin muhasebe mesleği açısından çeşitli yönleri ile ele alan çalışmaları kıymetli kılmaktadır.

Literatürde bu konuda yapılmış olan çalışmaların nicelik açısından sınırlı oluşu da göz önüne alındığında, konuya ilişkin olarak yapılacak gelecekteki araştırmaların nicel, nitel ya da karma yöntemlerle, daha geniş örneklemelerde bulgular ve değerlendirmelere erişmesi konuya ilişkin olarak önemli bir katkı sunabilecektir. Meslek mensuplarının yapay zekâyâ ilişkin yaklaşımlarını anlamak çok önemlidir çünkü mesleğe fayda sağlamak ve uygulayıcıların çekincelerini gidermek için yapay zekânın muhasebe uygulamalarına en iyi şekilde nasıl entegre edilebileceğine dair değerli bilgiler ve içgörüler sağlayabilecektir. Ayrıca boylamsal çalışmaların yürütülmesi de mevcut durumun analizi ve geleceğe dönük projeksiyonların çizilebilmesi için önemli olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Abdulhay, D. S. (2024). The effect of artificial intelligence on the accounting profession. In *Artificial Intelligence Approaches to Sustainable Accounting* (pp. 168-185). IGI Global.
- Abdullah, R., & Fakieh, B. (2020). Health care employees' perceptions of the use of artificial intelligence applications: survey study. *Journal of Medical Internet Research*, 22(5), e17620.
- Akinadewo, I. S. (2021). Artificial intelligence and accountants' approach to accounting functions. *Covenant University Journal of Politics & International Affairs*, 9(1), 40-55.
- Akkaya, B., Özkan, A., ve Özkan, H. (2021). Yapay zeka kaygı (YZK) ölçeği: Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Alanya Akademik Bakış*, 5(2), 1125-1146.
- Allioui, H., & Mourdi, Y. (2023). Exploring the full potentials of IoT for better financial growth and stability: A comprehensive survey. *Sensors*, 23(19), 8015.
- Alvi, M. (2016). A manual for selecting sampling techniques in research. Munich Personal RePEc Archive. Erişim adresi: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/70218/1/MPRA_paper_70218.pdf (20 Haziran 2024)
- Aslan, Ü., ve Özerhan, Y. (2017). Big data, muhasebe ve muhasebe mesleği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(4), 862-883.
- Bako, P. M., & Tanko, U. M. (2022). The place of artificial intelligence in accounting field and the future of accounting profession. *Journal of Artificial Intelligence, Machine Learning and Neural Network*, 2(5), 15-21.
- Banța, V. C., Rîndașu, S. M., Tănăsie, A., & Cojocaru, D. (2022). Artificial intelligence in the accounting of international businesses: A perception-based approach. *Sustainability*, 14(11), 6632.
- Berdiyeva, O., Islam, M. U., & Saeedi, M. (2021). Artificial intelligence in accounting and finance: Meta-analysis. *International Business Review*, 3(1), 56-79.
- Bizarro, P. A., & Dorian, M. (2017). Artificial intelligence: The future of auditing. *Internal Auditing*, 5(1), 21-26.
- Boritz, J. E., & Stratopoulos, T. C. (2023). AI and the accounting profession: Views from industry and academia. *Journal of Information Systems*, 37(3), 1-9.
- Bose, S., Dey, S. K., & Bhattacharjee, S. (2023). Big data, data analytics and artificial intelligence in accounting: An overview. In S. Akter & S. F. Wamba (Eds.), *Handbook of big data research methods* (pp. 32-51). Edward Elgar Publishing.
- Brougham, D., & Haar, J. (2018). Smart technology, artificial intelligence, robotics, and algorithms (STARA): Employees' perceptions of our future workplace. *Journal of Management & Organization*, 24(2), 239-257.
- Büyükarıkan, U. (2021). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 52, 269-288.
- Celayir, D. (2019). Kaliteli finansal raporlamada muhasebe meslek etiğinin önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 199-210.
- Cho, O. H. (2024). Analysis of the Impact of Artificial Intelligence Applications on the Development of Accounting Industry. *Nanotechnology Perceptions*, 20(1), 74-83.
- Chua, F. (2013). Technology trends: Their impact on the global accountancy profession. *The Association of Chartered Certified Accountants*.
- Chukwuani, V. N., & Egiyi, M. A. (2020). Automation of accounting processes: impact of artificial intelligence. *International Journal of Research and Innovation in Social Science (IJRISS)*, 4(8), 444-449.
- Citak, J., Owoc, M. L., & Weichbroth, P. (2021). A note on the applications of artificial intelligence in the hospitality industry: preliminary results of a survey. *Procedia Computer Science*, 192, 4552-4559.

- Cochran, W. G. (1977). Sampling techniques. New York: John Wiley & Sons.
- Das, P. K. (2021). Impact of artificial intelligence on accounting. *Sumerianz Journal of Economics and Finance*, 4(1), 17-24.
- Davenport, T. H., & Ronanki, R. (2018). Artificial intelligence for the real world. *Harvard Business Review*, 96(1), 108-116.
- Djevojić, C., Brajak, M., & Mihajlovic, I. (2021). Digital transformation, sharing economy and effects on society. In B. Katalinic (Ed.), *Proceedings of the 32nd DAAAM International Symposium* (pp. 0732-0739). Published by DAAAM International, Vienna, Austria.
- Ekinler, F. (2022). Muhasebe mesleği açısından muhasebe eğitiminde bilgisayarlı muhasebenin önemi: Serbest muhasebeci mali müşavirlere yönelik bir araştırma. *Business & Management Studies: An International Journal*, 10(2), 631-643.
- El-Mousawi, H., Jaber, A., & Fakih, I. (2023). Impact of using artificial intelligence applications on the accounting and auditing profession—An exploratory study from the LCPAs' perspective. *Journal of Business Theory and Practice*, 11(4), 1-22.
- Flexi (2024). Mitigating the risks of AI in accounting software. <https://www.flexi.com/mitigating-the-risks-of-ai-in-accounting-software/> (4 Ocak 2025)
- Frank, M. R., Autor, D., Bessen, J. E., Brynjolfsson, E., Cebrian, M., Deming, D. J., ... & Rahwan, I. (2019). Toward understanding the impact of artificial intelligence on labor. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(14), 6531-6539.
- Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2017). The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?. *Technological Forecasting and Social Change*, 114, 254-280.
- Gacar, A. (2019). Yapay zekâ ve yapay zekânın muhasebe mesleğine olan etkileri: Türkiye'ye yönelik fırsat ve tehditler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 389-394.
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*, 17.0 update. Pearson Education.
- Greenman, C., Esplin, D., Johnston, R., & Richards, J. (2024). An analysis of the impact of artificial intelligence on the accounting profession. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy, JAEPP*, 25(2), 188-188.
- Han, H., Shiwakoti, R. K., Jarvis, R., Mordi, C., & Botchie, D. (2023). Accounting and auditing with blockchain technology and artificial Intelligence: A literature review. *International Journal of Accounting Information Systems*, 48, 100598.
- Handoko, B. L., Mulyawan, A. N., Samuel, J., Rianty, K. K., & Gunawa, S. (2019). Facing industry revolution 4.0 for millennial accountants. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*, 9(1), 1037-1041.
- Hasan, A. R. (2022). Artificial Intelligence (AI) in accounting & auditing: A Literature review. *Open Journal of Business and Management*, 10(1), 440-465.
- Huang, Z. (2018). Discussion on the development of artificial intelligence in taxation. *American Journal of Industrial and Business Management*, 8(8), 1817-1824.
- Hussin, N. A. K. M., Bukhari, N. A. N. M., Hashim, N. H. A. N., Bahari, S. N. A. S., & Ali, M. M. (2024). The impact of artificial intelligence on the accounting profession: A concept paper. *Business Management and Strategy*, 15(1), 34-50.
- IMF (2018). Technology and the future of work. International Monetary Fund, Retrieved from <https://www.imf.org/external/np/g20/pdf/2018/041118.pdf> (20.06.2024)

- IMF (2021). Stay competitive in the digital age: The future of banks, IMF Working paper by Estelle Xue Liu. International Monetary Fund, Retrieved from <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WP/2021/English/wpica2021046-print-pdf.ashx> (20 Haziran 2024)
- Issa, H., Sun, T., & Vasarhelyi, M. A. (2016). Research ideas for artificial intelligence in auditing: The formalization of audit and workforce supplementation. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 13(2), 1-20.
- Jariwala, B. (2015) Exploring artificial intelligence & the accountancy profession: Opportunity, threat, both, neither?. IFAC, Retrieved from <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/exploring-artificial-intelligence-accountancy-profession-opportunity-threat-both-neither> (27 Haziran 2024)
- Jarrahi, M. H. (2018). Artificial intelligence and the future of work: Human-AI symbiosis in organizational decision making. *Business Horizons*, 61(4), 577-586.
- Jiang, Y., Li, X., Luo, H., Yin, S., & Kaynak, O. (2022). Quo vadis artificial intelligence?. *Discover Artificial Intelligence*, 2(1), 4.
- Kaya, C. T., Türegün, N., ve Aluç, E. (2018). İş hayatındaki teknoloji ekseni değişimlerin muhasebe mesleği ve eğitimi üzerine etkisi. XXXVII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Belek, Antalya, Türkiye.
- Keskin, S., ve Özsoy, A. N. (2004). Kanonik korelasyon analizi ve bir uygulaması. *Journal of Agricultural Sciences*, 10(1), 57-71.
- Khaled AlKoheji, A., & Al-Sartawi, A. (2022). Artificial intelligence and its impact on accounting systems. In *European, Asian, Middle Eastern, North African Conference on Management & Information Systems* (pp. 647-655). Cham: Springer International Publishing.
- Kılıç, S. (2013). Doğrusal regresyon analizi. *Journal of Mood Disorders*, 3(2), 90-92.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alpha güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.
- Kokina, J., & Davenport, T. H. (2017). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14(1), 115-122.
- Kroon, N., do Céu Alves, M., & Martins, I. (2021). The impacts of emerging technologies on accountants' role and skills: Connecting to open innovation—a systematic literature review. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3), 163.
- Lawson, R., & White, L. R. (2018). Maintaining relevance in the digital age: In the face of technological change, the management accounting profession needs to refocus on providing actionable cost information to support internal decision making--or risk becoming obsolete. *Strategic Finance*, 99(10), 1.
- Lewis, S. (2007). Regression analysis. *Practical Neurology*, 7(4), 259-264.
- Li, Z., & Zheng, L. (2018, September). The impact of artificial intelligence on accounting. In *2018 4th International Conference on Social Science and Higher Education (ICSSHE 2018)*. Atlantis Press.
- Luo, J., Meng, Q., & Cai, Y. (2018). Analysis of the impact of artificial intelligence application on the development of accounting industry. *Open Journal of Business and Management*, 6, 850-856.
- McKinsey (2017). Harnessing automation for a future that works. A Report for McKinsey by By James Manyika , Michael Chui , Mehdi Miremadi, Jacques Bughin, Katy George , Paul Willmott, and Martin Dewhurst, Retrieved from <https://www.mckinsey.com/featured-insights/digital-disruption/harnessing-automation-for-a-future-that-works> (12 Ağustos 2024)
- Mohammad, S. J., Hamad, A. K., Borgi, H., Thu, P. A., Sial, M. S., & Alhadidi, A. A. (2020). How artificial intelligence changes the future of accounting industry. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(3), 478-488.

- Morse, J. M. (2000). Determining sample size. *Qualitative Health Research*, 10(1), 3-5.
- Ng, C., & Alarcon, J. (2020). *Artificial intelligence in accounting: Practical applications*. Routledge.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. McGraw-Hill.
- OECD (2021). Artificial intelligence, machine learning and big data in finance: Opportunities, Challenges, and implications for policy makers. Retrieved from <https://www.oecd.org/finance/artificial-intelligence-machine-learning-big-data-in-finance.htm> (20.06.2024)
- OECD (2022). The OECD going digital measurement roadmap. Retrieved from <https://www.oecd.org/digital/the-oecd-going-digital-measurement-roadmap-bd10100f-en.htm> (20.06.2024)
- Oh, S., Kim, J. H., Choi, S. W., Lee, H. J., Hong, J., & Kwon, S. H. (2019). Physician confidence in artificial intelligence: an online mobile survey. *Journal of Medical Internet Research*, 21(3), e12422.
- Ologe, S. O. (2020). Perceptions on the use of artificial intelligence in accounting: An Empirical study among accounting professionals in Nigeria. Master's Thesis. Griffith College, Dublin, Ireland.
- Oloyede, A. A., Fark, N., Noma, N., Tebep, E., & Nwaulune, A. K. (2023). Measuring the impact of the digital economy in developing countries: A systematic review and meta-analysis. *Heliyon*, 9(7), 1-19.
- Omoteso, K. (2012). The application of artificial intelligence in auditing: Looking back to the future. *Expert Systems with Applications*, 39(9), 8490-8495.
- Özevin, O. (2023). Muhasebede yapay zekâ kullanımının meslek etiğine etkileri: ChatGPT uygulaması. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 535-549.
- Peng, Y., & Chang, J. S. (2019, September). An exploration on the problems of replacing accounting professions by AI in the future. In *Proceedings of the 5th International Conference on Industrial and Business Engineering* (pp. 378-382). September 27-29, 2019, Hong Kong.
- Pew Research Center (2018). Artificial intelligence and the future of humans. Retrieved from https://elondn.blob.core.windows.net/eu3/sites/964/2020/10/AI_and_the_Future_of_Humans_12_10_18.pdf (10 Aralık 2020)
- Quinto II, E. J. (2022). How technology has changed the field of accounting. In *BSU Honors Program Theses and Projects*. Item 558. Retrieved from https://vc.bridgew.edu/honors_proj/558 (22 Haziran 2024)
- Rawashdeh, A. (2023). The consequences of artificial intelligence: An investigation into the impact of AI on job displacement in accounting. *Journal of Science and Technology Policy Management*, Ahead of Print.
- Sarıççek, R. (2019). Muhasebe alanındaki dönüşüm ve yapay zeka. II. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi içinde (ss. 1092-1099). 4-6 Eylül 2019, Balıkesir, Türkiye
- Sarwar, S., Dent, A., Faust, K., Richer, M., Djuric, U., Van Ommeren, R., & Diamandis, P. (2019). Physician perspectives on integration of artificial intelligence into diagnostic pathology. *NPJ Digital Medicine*, 2(1), 28.
- Schaudt, C. L. (2023). Combining robotic process automation with artificial intelligence: Applications, terminology, benefits, and challenges. In L. Schaudt and D. Schlegel (Eds.), *Eurasian Business And Economics Perspectives: Proceedings of the 38th Eurasia Business and Economics Society Conference* (Vol. 25, p. 83). Springer Nature.
- Sherif, K., & Mohsin, H. (2021). The effect of emergent technologies on accountants ethical blindness. *The International Journal of Digital Accounting Research* 21, 61-94.
- Shi, R., & Conrad, S. A. (2009). Correlation and regression analysis. *Annals of Allergy, Asthma & Immunology*, 103(4), 35-41.
- Singh, A. S., & Masuku, M. B. (2014). Sampling techniques & determination of sample size in applied statistics research: An overview. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 2(11), 1-22.

- Smith, A. (2016). Future of workforce automation: America's predictions. Pew Research Center: Internet, Science & Tech. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/internet/2016/03/10/public-predictions-for-the-future-of-workforce-automation/> (22 Haziran 2024)
- Stephens, T. (2024). AI risks in accounting and finance. <https://www.bccpa.ca/news-events/cpabc-newsroom/2024/june/ai-risks-in-accounting-and-finance/> (3 Ocak 2025)
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). Using multivariate statistics. Pearson Education.
- Taghizadeh, A., Mohammad, R., Dariush, S., & Jafar, M. (2013). Artificial intelligence, its abilities and challenges. *International Journal of Business and Behavioral Sciences*, 3(12), 30-34.
- Tenik, Ö. (2019). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkileri: muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thakker, P., & Japee, G. (2023). Emerging technologies in accountancy and finance: A comprehensive review. *European Economic Letters (EEL)*, 13(3), 993-1011.
- Vărzaru, A. A. (2022). Assessing artificial intelligence technology acceptance in managerial accounting. *Electronics*, 11(14), 2256.
- Vasarhelyi, M. A., Kogan, A., & Tuttle, B. M. (2015). Big data in accounting: An overview. *Accounting Horizons*, 29(2), 381-396.
- Wang, T., & Cuthbertson, R. (2015). Eight issues on audit data analytics we would like researched. *Journal of Information Systems*, 29(1), 155-162.
- Wang, Y. Y., & Wang, Y. S. (2022). Development and validation of an artificial intelligence anxiety scale: An initial application in predicting motivated learning behavior. *Interactive Learning Environments*, 30(4), 619-634.
- Yi, Z., Cao, X., Chen, Z., & Li, S. (2023). Artificial intelligence in accounting and finance: Challenges and opportunities. *IEEE Access*, 11, 129100-129123.
- Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-yapay zeka ve muhasebe beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17, 47-60.
- Zemánková, A. (2019). Artificial intelligence and blockchain in audit and accounting: Literature review. *Wseas Transactions on Business and Economics*, 16(1), 568-581.
- Zhang, C., Zhu, W., Dai, J., Wu, Y., & Chen, X. (2023). Ethical impact of artificial intelligence in managerial accounting. *International Journal of Accounting Information Systems*, 49, 100619.

